

ILLUSTRATIE GETTY

Kerken: Investeer net zoveel in vrede als in de krijgsmacht

Oproep interview | Werken aan vrede moet in tijden van oorlog bovenaan de agenda staan, in plaats van eraf te vallen, stellen de kerken in een document over oorlog en vrede.

Rianne Oosterom
redactie religie&filosofie

In een tijd waarin wapens kletteren en volop worden aangeschaft, dreigt vredeswerk een ondergeschoven kindje te worden. Dat constateren negentien landelijke kerkgenootschappen in een document dat zij dinsdag publiceren. Zij roepen op om nét zoveel in vredestichten te investeren als in de krijgsmacht.

Sinds de jaren tachtig hebben kerken zich amper over oorlog en vrede uitgesproken. Dat doen zij nu wel omdat we 'leven in een wereld waarin autocraten zomaar naar de wapens grijpen en burgers met ongekend geweld en terreur kunnen bestoken, een wereld waarin het recht van de sterkste geldt', aldus het document waarover een jaar werd vergaderd.

De kerken schenken klare wijn over 'heilige oorlog', zoals ze die uit de mond van Vladimir Poetin en de Amerikaanse defensieminister Pete Hegseth horen. Ze noemen het 'verontrustend' dat dit idee door sommige christenen wordt omarmd. 'Als Nederlandse kerken wijzen wij deze manier van rechtvaardiging van militair geweld met klem af.'

Zeker vijf miljoen leden

Het document, getiteld 'Gelukkig de vredestichters: werken aan vrede in tijden van oorlog', moet het gesprek in zowel kerk als samenleving op gang brengen. Het gaat uit van de Raad van Kerken (RvK), waarbij negentien kerkverbanden zijn aangesloten die gezamenlijk zeker vijf miljoen leden hebben.

Pieter Vos, hoogleraar ethiek en geestelijke verzorging bij de krijgsmacht aan de Protestantse Theologische Universiteit, is een van de schrijvers van het document dat unaniem werd goedgekeurd door de RvK, waartoe zowel orthodoxe als vrijzinnige kerken behoren. Een bijzonder moment, vindt hoogleraar Vos.

Waarom?

"Er is een tijd geweest dat kerken zich heel actief uitspraken over oorlog en vrede, rond de kernwapendiscussies in de jaren tachtig, maar de afgelopen decennia is er weinig van gekomen. Het is bijzonder dat er nu een gedeeld stuk ligt vanuit zoveel kerken, waarin we op een diepgaand niveau in gesprek zijn over oorlog en vrede."

Waarin verschilt dit document van de houding die kerken aannamen in de jaren tachtig?

"We leven in een heel andere tijd. Toen stond oost tegenover west en spraken de kerken zich nadrukkelijk uit vóór of tegen kernwapens. De tegenstellingen binnen kerken waren dus groot. Ik denk dat we nu in een ingewikkelder tijd leven, waardoor we bescheidener zijn als kerken, maar tegelijk, en dat is bijzonder, wél eensgezinder.

"We gaan niet meer op de stoel van de politiek zitten, maar vertrekken vanuit de vrede van God. We hebben in dit document oog voor de verschillende visies die er binnen het christendom op oorlog en vrede zijn, zoals pacifisme of het idee van de rechtvaardige oorlog. We verwerpen de heilige oorlog en zetten vredestichten voorop."

'We zitten niet meer op de stoel van de politiek maar vertrekken vanuit de vrede van God'

Pieter Vos, hoogleraar ethiek en geestelijke verzorging

Wat maakt de 'vrede van God' een ander vertrekpunt dan simpelweg 'vrede'?

"De vrede van God gaat veel verder dan simpelweg vreedzame verhoudingen tussen staten, dan de afwezigheid van oorlog. We kijken als christenen niet naar de wereld als een *survival of the fittest* tussen machten en belangen, nee, we geloven dat mensen *bedoeld* zijn om in vrede met elkaar te leven.

"Christelijke vrede gaat uit van de waardigheid van ieder mens, die de ruimte moet krijgen om tot vervulling te komen. Dáár willen we met elkaar aan werken. Dat kan al heel klein beginnen, door bijvoorbeeld te luisteren naar de verhalen van mensen die onder oorlogen gebukt gaan."

In het document scharen de kerken zich achter internationaal recht en spreken zich uit tegen autonome wapensystemen. Waarin is dit onderscheidend, anderen zeggen dit toch ook?

"Nee, dat denk ik niet. Het internationale recht wordt voortdurend gerelativeerd, zelfs door ministers. Er is een eenzijdige focus op de versterking van defensie en herbewapening.

Vergeten wordt dat er voor vrede veel meer nodig is: internationale betrekkingen, diplomatie, ontwikkelingsamenwerking en vredesopbouw, waarop allemaal enorm is bezuinigd. De noodzaak van kernwapens wordt weer benadrukt. Maar we vergeten hoe gevaarlijk en problematisch kernwapens zijn. Daar maken we ons als kerken grote zorgen over."

Pacifisme heeft altijd tot de christelijke traditie behoord, al is daar weinig meer van over. Bewegen jullie met dit document weg van pacifisme?

"Dat zou ik niet zeggen. We laten zien hoe waardevol het vertrekpunt van het pacifisme is: niet op oorlog gericht zijn maar op vrede, die grondtoon klinkt in het hele document.

"Het wordt wel lastig als pacifisme politiek volledig doorvertaald wordt naar het idee dat een staat nooit militaire middelen mag inzetten. Maar het goede van pacifisme is dat het ons blijft herinneren aan hoe problematisch geweldsinzet is."